

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput XXXII. Exempla lætantium: Philosophi inter verbera, puerorum,
aliorumque Martyrum, inter incendia; Stephani inter faxa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

gaudia possint perpetuari, rectè qui facit, studet id adipisci, ut etiam inter maximas tempestates, seruet animi tranquillitatem. Quare cum in exemplis videt, id fieri per fortitudinem, ipse quoque, in fluctus incidens, ad eam, quasi ad sacram quamdam anchoram confugiens, illud usurpat:

Virgil. 6.
Æneid.
X.

Nunc animis opus, Aenea, nunc pectore firmo.

Denique quia laudis avidos natura fecit, etiam illi, qui nihil de aternitate cogitant, sæpe fortiter agunt, ut fortiter egisse dicantur. Siquidem magna laus, & admirabilis videri solet, tulisse sapienter casus aduersos, non fractum esse fortunam, retinuisse in rebus asperis dignitatem, ait Cicero. Quamto patientius inuitabunt ad fortiter vel agendum, vel patiendum illa exempla, quæ ostendunt, laudem gloriamque inde sperari posse sempiternam? & quidem illis, qui nihil quærunt, nisi quod sempiternum? Quare, ut fortitudinem, rebus in afflictis tam necessarium præsidium, etiam atque etiam comparemus, ijs, quæ supra commemorauimus, plura exempla addemus eorum, qui extrema quoque tam fortiter sunt passi, ut inter tormenta ipsa exultarent, quos cum tyranni pastillis tunderent, adeo non deiecerunt de mentis generositate, ut aquam in mortario tundere viderentur.

CAPVT XXXII.

Exempla letantium: Philosophi inter verbera, puerorum, aliorumque, Martyrum, inter incendia; Stephani inter saxa.

I.

Mnes gemmæ nitent, non omnes trallucent. Simili modo, quantus sit virtutis, apud homines, splendor, omnes vident; quanta autem, in interiore recessu, delectatio, non perinde apparet, nisi per verba, velut per radios quosdam foras emicet. Neque sanè est omnium, in tristibus lætari, sed exercitatissimorum. Quocirca Apostolus ait: *Omnia disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudij, sed mæroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam, reddet iustitia. Videtur non esse gaudij,* ait; quia reuera videtur tantum, ijs scilicet, qui exteriora aspiciunt; exercitati autem pacatissimum iustitia fructum,

Hebr. 12. 11.

sum, conscientia tranquillitatem, mentis lætitiã, & suavitissimum amoris ludum sciunt in disciplina reperiri. Homo enim patiens in omnem comparatus est fortunam: vir fortis inter ipsa incommoda, quid didicerit, demonstrat.

Eretrius quidam adolescentulus Zenonis disciplinã diu eruditus, cum, domum reuersus, à patre rogaretur, quidnam sapientia, tanto tempore didicisset? Ostendam, inquit, nec verbum ampliùs addens, parenti bilem conciuit indignanti, qui existimans impendium perijsse, filiumque quem stipitem miserit, truncum redijsse, cœpit eum seu saligno fuste dolare, seu correptis flagris impendiò acerbiùs cædere. Dum hæc tempestas fruentis patris tonuit, filius inter ipsam grandinem & fulmina, non modò clamoribus sed etiam verbis, sed gemitibus abstinuit, sed inter nubes & nimbos iracundi senis, sereno vultu perstitit, vt cœperit parens, qui in fermento erat priùs, iam dari in admirationem. Admiranti demum dixit filius: *Hoc ipsum didici, vt iram patris moderatè ferrem.*

Hunc eundem fructum referunt, qui animas suas, in patientiã suã possederunt; & referunt, qui sub his disciplinam volunt colere magistris. Quorum sanè magnus est numerus, & præstantia singularis. Certè Cassianus narrat, Christianum quemdam à Gentilibus diuexatum, cum illi petulanter rogarent: *Quid miraculi Christus vester, quem colitis, fecit?* respondisse: *Vt his, ac maioribus, si intuleritis, non mouear, nec offendar iniurijs.* D. Chrysostomus audet dicere, hanc fortitudinem & lætitiã in plagis, omnibus signis & miraculis esse mirabiliorem. Et tamen ex innumeris eluxit talis fortitudo.

Nihil dicam de tribus pueris, immo viris, qui neque furorem regis, neque minas irascentis Tyranni, neque fortissimorum de exercitu vincula, neque ignis incendia timuerunt; sed etiam, cum non cessarent, *qui miserant eos, ministri regis, succendere fornacem, naphtha, & stuppa, & pice, & malleolis, & effunderetur flamma super fornacem cubitis quadraginta nouem, ambulabant in medio flamma laudantes Deum, & benedicentes Domino.* Scilicet vt chorum ducerent pueri, locum flammæ illustrauerunt, quasi lychni laquearibus aureis pendentes. Nec poterat eos ignis vre-

II.

Ælian. lib. 9.
c. 33. hist.

III.

Cassian. col-
lat. 12. c. 13.

IV.

Daniel. 3. 20.

Q

re, qui

re, qui nouerant, inter incendia canere. Sic ignis incantatur, dum Fortitudo Musicam regit, attonitus obstupescit, & potentia suæ obliuiscitur: dum martyres luctum vertunt in cantum, fornax incensissima flammam mutat in auram; & fiunt refrigeria, quæ de Tyranni voluntate incendia esse debuissent. Hoc premium est virtutis, supplicia dum non fugit, fugat. Alij autem, sicut extra fornacem ab igne correpti perierunt, fugiendo incidunt in difficultates, quas volunt declinare. Pueri autem in igne ambulantes & spatiantes, longissimum pulcherrimumque carmen cantantes docent nos, Deum in medio tribulationis esse laudandum.

V. Nihil, ad hos pueros, Græca illa certamina, vel in cantibus, vel in fidibus, vel in vocibus, vel in viribus laudata. Hæc fornax patientiæ Gymnasium, constantiæ theatrum, virtutis campus, & diuinæ patientiæ exemplum fuit; non jam igno, sed octo miraculis illustrata.

VI. Primum erat, ignem lucere, & non vrere. Hæc, iuxta S. Basilij mentem, erat *vox Domini intercedentis flammam ignis*, id est, vim vrendi separantis, sicut in inferno vim lucendi separabit, vt damnati ab igne vrantur, & tamen ab igne non illustrentur, sed in tenebris sepeliantur. Sic Deus potest in tormentis succurrere, vel succursum subducere; innocentes, flammis illuminat, non cruciat; reos, dum igne vstulat, luce priuat. Sic *intercedit flammam ignis*, partesque diuidit, vt eodem elemento, quo boni clarescunt, mali affligantur.

VII. Ac ne quis existimet, pietas, non veras flammæ, aut fatuos tantum in fornace ignes extitisse, alterum miraculum fuit, quod incendijs illis vincula dumtaxat puerorum, non autem casarides arida, non ignis capacissima vestimenta fuerint combusta: quasi ipsa flamma intellexisset, quid inter vestes & compedes inter-
esset.

VIII. Tertiò: discrimen haud ab simile, & æquè miraculosum habuit ignis, dum proximos, immo in ipsa fornace, medioque æstu positos veneratus, lambere, non ledere est ausus; eos autem, qui etiam procul steterant, & quodammodo extra flammæ iaculum erant, comprehensos incredibili rapacitate cinerauit. Nempe vir-

pe virtus vbique suum defensorum Deum habet; crimen nusquam est tutum. Et vidimus saepe, incolumes mansisse, qui se Dei causa, in media pericula pestis, morbiq̄ue coniecerunt, cum interea alij septemplici non tantum clypeo, sed etiam muro tecti, vel à peste, vel ab hoste corripentur.

Quartum miraculum fuit, pueros in ipso igne respirare, loqui, canere potuisse.

Quintum, inter tantos ardores ventum toridum spirauisse. Sed non alligatur loco Deus, vbique illi facile est, suos refocillare.

Sextò, miraculi loco, nonnulli ponunt, quòd ex tempore iuuenes illi tam cultum carmen cecinerint. Scilicet alij longo labore non efficiunt, quod vno momento temporis potest animus hoc spiritu entheatus.

Septimum miraculum numerari potest tam splendidus Angeli descensus; & octauum denique, quòd solu Rex quartum in fornace spectarit. Scilicet mittit Angelos suos diuinus Pater de caelo, quando videt Angelos suos pati in terris, & mittit cum splendore; vt appareat, Dei seruos, in summis periculis, diuinitus esse custoditos: quam tamen splendidam ac manifestam custodiam non omnes vident; quia inuidia, odio, malitiaque sua excæcantur, & non rarò ipsi sibi oculos propria manu claudunt, ne cogantur in his agnoscere diuinæ manûs auxilium ac defensionem.

Atque ne quis fortasse existimet, olim dum axat talia fecisse Deum; protectiones autem istas portentosas, aut religiosas desisse in nouo Testamento: refert D. Gregorius, fuisse in Campania iuuenem quemdam castis moribus, & sanctitate vitæ clarum, cui Benedictus nomen erat. Hunc Totila Regis tempore, Gotthi, efferà rabie acti simul cum sua cella viuum exurere stauerunt. Itaque stramineæ, & jam antè, quasi semiusta esset, squalidæ casæ, materiam & ignem vndique circumposuerunt, militari petulantia oculos, & ad Neronianam crudelitatem pasturi. *Mirabile Deum in sanctis suis!* omnia per ambitum arserant, solum illud tuguriolum flammæ intactum mansit. Quæ quia incensa non fuit, ipsi Gotthi incensi, miraculum in occasionem furoris rapuerunt. Igitur magnis clamoribus insaniaque

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

S. Gregor.
lib. 7. Dialog.
cap. 18.

irrupunt, Benedictumque è sua cella immerentem extrahunt, tamquam aurum in igne probandum. Non procul inde coquendis panibus furnus erat paratus, & verò etiam vehementi flammà succensus. In hunc, iuuenem proijciunt, ac, vt violentior mors nullo exitu falli possit, fores diligenter claudunt. In calido hoc carcere, tota nocte, relinquitur, altero die ne pulvisculus quidem credebatur superfuturus. At ille altero die, in hoc æstuario, adeò illæsus inuentus est, vt non modò corpus eius igni fuerit intactum, sed neque vestimenta ipsa adesa, aut odore fuliginèue fuerint contaminata.

XIV.

Ita perinde est Deo inter ignes, ac leones conseruare innocentem; & sicut Danieli innoxio innoxij fuere rictus belluarum, ita castissimis tribus viris nihil incommodi peperit vis flammarum. Quate meritò, qui læti pro Deo in ignes intrabant, in igne non Lessum, sed triumphum ceciderunt. Secutus est eos in virtute Benedictus, dignus proinde sequi etiam in immunitate.

XV.

In Menolog.
5. Mal. Iunij.

Maius adhuc est, quod in Græcorum Menologio de Helconide martyre denarratur, quæ ex vrbe Thessalia oriunda, non Thessalas artes, sed Christianas virtutes, Gordiano Imperatore, ostendit. Nam catenis operata ad Perennium Corinthi Præsidentem est perducta, ibi immolatura, vel immolanda. Illa verò in oculis aduersariorum, coram iudice, & in ipso tribunali, id ipsum, de quo accusabatur, ausa patrare, Christum coepit denuò magnis laudibus prædicare, eo ipso tempore, quo ad Christum negandum abiurandumque quàm minis, quàm blanditijs sollicitabatur. Vtque videas, virtutem non posse sub iugum mitti, sed omni iugo esse superiorem, iugo bouum pedes illius alligantur, calcaturi scilicet seruitutem idolorum. Tum humi applauditur fortissima heroïs. Mox tempestas metuenda sæuit, & de tempestate nimbus è liquefacta ardenti que pice, ac soluto plumbo, in eam, horrido spectaculo, effanditur. Sed cera pici, & aurum plumbo præualuit, illaque illæsa imbrem exijt. Post, illa, capite seruiliter & ignominiosè raso, non jam rebus ignitis, sed ipso igne tota cooperitur; diuinam credes Salmandram, ita & inter ipsas flammam perstitit; lucidior, non calidior facta in incendio. Inde in fanum abripitur. Sed nullus est locus tam impius, in quo non.

non possis exercere pietatem. Ibi ergo hæc martyr, verum Deum; inter ipsa simulachra, adoravit. Et valuerunt preces. Ipsa stetit: statua Palladis, Iouis, ac Æsculapij ceciderunt.

Successit inter hæc Iustinus Proconsul Perennio. Ergo, se-
 His mammis, Christiana Amazon ad eum perducta, trium pue-
 rorum exemplo, in caminum ignis ardentis mittitur. Didicit
 flamma à sequeste exemplum Tyranno, exemplum sequi. Nam
 sicut Iustinus Nabuchodonosorem, ita ignis ignem est imitatus:
 Tyrannus, vt Tyrannum imitaretur, viraginem in caminum
 misit; ignis vt ignem imitaretur, immixta pepercit. Quin vt
 plenum esset exemplum, flamma, quæ Helconidem in fornace
 non libavit, multos è militibus ponè stantibus rapuit consum-
 psitque. satis hæc fuissent ad furorem impiorum vel terrendum,
 vel fatiandum, sed ille cæcus non vidit lucem, & lapide surdior
 non passus est se doceri; Helconidem enim de igne ad ignem, ve-
 lut de officina tormenti, ad aliam officinam transtulit. Graba-
 tus ex ære conflatus non procul stabat; hunc subiectis aggestisq;
 prunis igniunt. Occidit propè immensus ardor ipsos cinifiones.
 Terribile spectaculum excitant scintillæ, per candentem lami-
 nam, tristi choro saltantes. Ipsam Auernalem pœnam, non ima-
 ginem dumtaxat eius, videre te credidisses. In hunc thalamum
 martyr ducitur; hic expanditur. Sed adsunt illico cælestes pa-
 ranymphæ, Angeli, qui innocentissimam sponsam, inter tanta
 supplicia, incolumem seruauerunt; quemadmodum & postea,
 inter belluas, quæ illam cum non attingerent, rabiem suam in
 alios conuerterunt lanienâ digniores. Ergo post tot certamina,
 victoriasque, vt tandem laureata triumpharet, gladij sententiam
libentissimè accipiens, amputato capite, ostendit, se, tot supplicia
 sine noxa passam, fuisse mortalem, & non tam miraculi magni-
 tudine, quàm tormentorum multitudine felicem extitisse. Quod
 etiam de tribus illis in Babylonia igne probatis fas est credere.
 Verùm de his tribus pueris similiumque martyrum immunitate
 multa occurrunt, quæ omittenda sunt ad alia festinanti.

Non igitur hîc repetam, quod suprâ de Machabæis alijsq;
 fortissimis athleticis, attuli, qui superbissimos Tyrannos insultan-
 do magis cruciauerunt, quàm Tyranni eos trucidando. *Steph. Act. 6. 8.*

XVI.

XVII.

Act. 7. 54.

num quoque non dicam, *plenum gratiâ & fortitudine heroëm*, qui uti intrepidè Christum prædicauit, ita ad conuincendos Iudæos, ad subeunda pericula, ad patienda tormenta, ad excipienda saxa animosè se obtulit: & cum staret inter illos, qui *stridabant dentibus in eum*, in cælo sibi videbatur esse, vel certè sibi cælum patere existimabat. Qua de causa dixit: *Ecce video cælos apertos*. Igitur lapidibus ictus, & nunc à fronte, nunc à latere, nunc à tergo petitus, non iaculantium considerauit immanitatem, non iniurias insultantium, sed *intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei*, vnâ quidem manu crucem, alterâ verò coronas ostendentem. Ad hæc Stephanus aspexit, magis hinc delectatus, quàm vulneribus suis cruciatus, per quæ animæ suæ censebat viam ad sidera patefactam. Hinc non in impatientias, non in querelas, non in conuicia, non in cominationes erupit, sed pro lapidatoribus suis, tamquam pro benefactoribus, orauit. Itâ & nos faceremus, si *gratiâ & fortitudine pleni*, in rebus aduersis, oculos in cælum & Christum, quos res aduersa ducunt, conijceremus. Nunc multi, more canum, in lapidem sæuiunt; quia tantùm considerant, quo lapide, non quo auctore, aut cur tangantur; vela contracturi, ac patientiores futuri, si Christum agonothetam è cælo prospectantem, & ad præmia inuitantem, cum Stephano intuerentur.

CAPVT XXXIII.

Fortitudo, gaudium, & affectus mirificus S. Andrea Apostoli erga crucem.

I.

ON vsque ad eò miserum est mori vitam lætorem sperantibus. Cuius rei Petro Pauloque supra laudatis exemplum accedat Andreas Petri frater. Huic cum crucem minaretur Ægeas, *Ego, dixit, seruis patibulum expauescerem, crucis gloriam non predicarem*. O miseri Concionatores, & crucis prædicatores, qui non solum *crucis patibulum*, sed quoduis Auditorum suorum verbum expauescunt! nempe non crucis, sed suam gloriam prædicant; neque meminerunt, omnes Prophetas & Apostolos, ob veritatem fuisse exolos, atque extrema sustinuisse.

Surius 30,
Novemb.